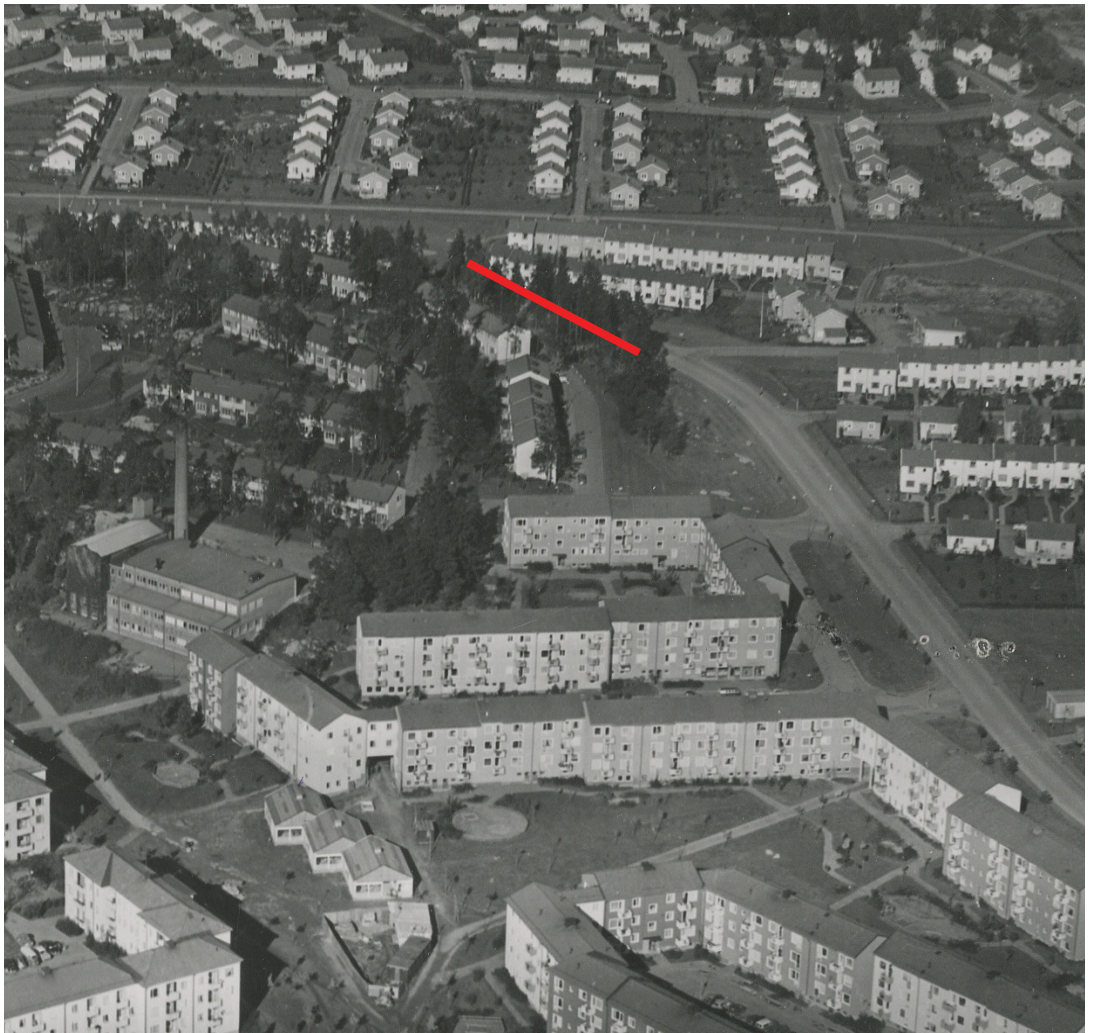

Grimsta 1:2 Solleftegatan 41-59 Räcksta Stockholm

Förslag till ny detaljplan - PM sakkunnig kulturvärden

*Med anledning av Länsstyrelsens yttrande (402-27667-2023)
och delbeslut (404-28425-2024)*

2024-08-20

Utdrag ur flygfoto från 1957 med Solleftegatans östra utbredning med tätare lamellhusbebyggelse i förgrunden. Det röda strecket markerar ungefärligt läge för detaljplaneförslaget. Källa: Digitalt arkiv, foto Oscar Bladh

---

PM Sakkunnig kulturvärden

Med anledning av Länsstyrelsens yttrande (402-27667-2023) och delbeslut (404-28425-2024) Detaljplan för del av Grimsta 1:2, Solleftegatan, Råcksta i Stockholms stad

Inledning

Då Länsstyrelsen i yttrande (2023-09-15) och i delbeslut (2024-06-18) uttrycker att antaget planförslag påtagligt skadar Riksintresset finns anledning att förtydliga sakkunnigbedömningarna uttryckta i Miljökonsekvensbeskrivningen för kulturmiljö (MKB).

Riksintresset Vällingby Råcksta är stort och komplext bestående av två stadsdelar med var sitt centrum, två tunnelbanestationer, ett industriområde, kontor och bostadsbyggnader av snart sagt alla typer. De värdebärande karaktärsdragen i t.ex. den ursprungliga planstrukturen är tydliga men i dessa finns en variation av uttryck och företeelser. Sammantaget ger detta en situation där analyser och konsekvensbeskrivningar behöver ha ett brett perspektiv och se till hela riksintressets kulturhistoriska innehåll. Projektets MKB har haft den ambitionen.

Bemötande av länsstyrelsens yttrande

Följande uttryck för riksintresset har Länsstyrelsen i sitt yttrande 2023-09-15 tagit som utgångspunkt för sin bedömning om att påtaglig skada föreligger.

- 1) Gatu- och tomtstrukturen så som den byggdes ut under 1950-talet och in på 1960-talet, med trafikdifferentiering, zonindelning, grannskapsenheter och anpassning till topografi och natur.
- 2) De belägna zonerna med bostäder och arbetsplatser utanför Vällingby centrum.
- 3) Områden med lägre flerbostadshus, så som lameller och punkthus, och radhus- och småhusbebyggelse i avskiljbara grupper placerade längst ut i området.
- 4) Den enhetliga skalan i varje bebyggelsegrupp. Den tidstypiska utformningen av fasader, portar, tak och fönster. De arkitektoniska detaljernas färg, material, ytskiktsskikt, dimensioner och skala.
- 5) Den stora förekomsten av grönska, grönytor och topografiska nivåskillnader som ramar in och separerar olika delar från varandra. Större parkytor koncentrerade till dalgångarna.

Citat från yttrandet:

”Placeringen av Långseleringens radhusområde på en höjd, omgärdad av hästskoformad grönska, hör tydligt samman med den zonindelning som karaktäriserar den riksintressanta stadsplanen och de bestämda gestaltningsidéerna. Placeringen av nu föreslagen bebyggelse, direkt mot en matargata, bryter tydligt mot områdets anpassning till topografin och mot ABC-stadens struktur.

Bebyggelsen avviker också mot idén att bebyggelsen ska trappas ner från tunnelbanestationerna, eftersom högre byggnader placeras mellan radhusen och ett småhusområde.

Likaså avviker planförslaget mot områdets allmänt utbredda struktur med en riklig förgårdsmark mot gatan vilket gett området dess gröna karaktär”.

Zonindelningen, som används som begrepp i riksintressebeskrivningen, hör samman med användningen i ABC-staden. Inom t.ex. bostadszonen finns sedan tydligt avskiljbara grupper med olika byggnadstyper. Detaljplaneförslagets tre byggnadskroppar har placerats mellan två avgränsade områden som tidigare var separerade av tät vegetation. Långseleringens radhus är fortfarande tydligt identifierbart som område, liksom småhusområdet norr om Solleftegatan. De tillkommande byggnaderna, vid foten av norrslutningen, utgör identifierbara tillägg och är placerade med hänsyn till de topografiska förutsättningarna. Förändringen är förstås påtaglig då den täta vegetationen nu glesats ut och medger nya siktlinjer. Detaljplaneförslaget bedöms ändå följa ABC-stadens struktur då den ligger inom bostadszonen och tillåter identifikation av ursprungliga bostadsområden. Placeringen vid foten av slutningen utgör även en anpassning till topografin. Tolkningen i MKB är att förändring föreligger men inte risk för påtaglig skada av stadsplanens struktur.

Att förslagets byggnader gränsar till en matargata och endast har en smal markremsa mot trottoaren utgör en avvikelse från en huvudprincip inom riksintresset. Inom riksintresset som helhet finns dock en variation som ibland gör det svårt att skilja matargator från lokalgator. Det förekommer lokalgator med genomfartsfunktion där bostadsbyggnader har entréer och utfarter utan förgårdsmark (Se MKB sid. 16f). Längst Solleftegatan saknas detta sedan tidigare och därmed bryter förslaget mot en ursprunglig gestaltungsprincip i detta fall. Utifrån riksintresset som helhet tolkar MKBn att ingen risk för påtaglig skada föreligger.

Invid tunnelbanestationerna finns punkthus och därefter kommer områden med lamellhus och radhus, placerade med hänsyn till topografin. Längre bort från tunnelbanan finns småhusområden, ofta avgränsade med matargator. Solleftegatan utgör en sådan matargata som separerar området i söder, med lamellhus och radhus, från det norra, med enbart småhus. Här är gränsen tydlig och planförslagets flerbostadshus ligger placerade på ”rätt sida” gatan. Ursprungliga lamellhus finns alltså både i öster och väster. Förslagets byggnader har fyra våningar, vilket utgör en avvikelse från de ursprungliga lamellhusens tre men skalan är ändå beslätad. Avläsbarheten av stadsplanens riksintressanta struktur och med hänsyn till avståndet till tunnelbanan bedöms i MKBn inte som påtagligt skadad.

Planförslaget medför att andelen grönska som separerar områden från varandra minskar, vilket påverkar ett av uttrycken för riksintresset. Liknande gröna ridåer i brantare slutningslägen finns på andra håll inom riksintresset. I detta fall är slutningen och grönområdet en mindre och väl avgränsad del som tydligt skiljer sig från den tydligt parklika grönskan på västra och södra sidan kullen. Även om det gröna innehållet inom riksintresset minskar som en effekt av förslaget, har MKBn bedömt att påtaglig skada inte föreligger.

De riksintressanta gestaltningsidéerna kan sägas utgöras av grupperingen av olika byggnadstyper. Längst Solleftegatan förekommer grupper av ursprungliga trevånings lamellhus i både den östra och västra delen. Planförslagets byggnader ligger placerade mitt emellan och skiljer sig från den ursprungliga bebyggelsen genom en extra indragen bostadsvåning. Det extra våningsplanet avviker från den befintliga principen men gestaltningen av byggnaderna har eftersträvat ett släktskap i proportioner och gestaltningsideer. I MKBn påpekas en påverkan på riksintresset men inte att påtaglig skada föreligger.

Solna 2024-08-20

Claes Reichmann

Certifierad sakkunnig avseende kulturvärden, behörighet K
Medlem i SPBA, Sveriges praktiserande byggnadsantikvarier

Z:\Kund\Wallenstam AB\Grimsta 1_2 Råcksta\03 Protokoll, kontroll, utlåtanden\PM sakkunnig kulturvärden_2024